

NEMCI NA SLOVENSKU PO UKONČENÍ POVOJNOVÉHO HROMADNÉHO ODSUNU (1947-1953)

JAN P E Š E K

PEŠEK, J.: Germans in Slovakia after the end of the post-war eviction process (1947-1953). *Historický časopis*, 46, 2, 1998, pp. 261-280, Bratislava.

The study deals with the German population in Slovakia from 1947 until 1953. In spite of the post-war eviction being over, the Czechoslovak government was still trying to evict as many Germans as possible. At the beginning of 1950's, there were about 24 000 Germans in Slovakia. However, only about 5000 were officially registered as ethnic Germans. Some of them had the Czechoslovak citizenship, and the those who had not, they were given that citizen by law in 1953. In spite of that fact, Germans were discriminated and had almost no rights, as an ethnic minority.

History. Czechoslovakia. Germans in Slovakia after the end of the post-war eviction process (1947-1953).

Problematika hromadného odsunu a vysídlenia Nemcov z Československa, a teda aj Slovenska po 2. svetovej vojne je už v podstate spracovaná, hoci nie celkom komplexne. Podstatne vyššia úroveň spracovanosti sa pritom vzťahuje na české krajiny. Má to svoje dôvody, najmä preto, že ťažisko povojnových odsunov Nemcov z Československa spočívalo práve tam, zatiaľ čo odsun Nemcov zo Slovenska bol v podstate len partiálnou otázkou. Prác s tematikou povojnového vysídlenia Nemcov je pomerne veľa, pochopiteľne, rôznej kvality a smerovania. Najucelenejšou a najkomplexnejšou je nepochybne práca T. Staňka: Odsun Němců z Československa 1945-1947, ktorej ťažiskom je vývoj situácie v českých krajinách. Situácia na Slovensku je spracovaná podstatne menej a okruh prác, ktoré sú k dispozícii, je viac ako obmedzený. Najnovšie sú štúdie D. Kováča: Evakuácia a vysídlenie Nemcov zo Slovenska a M. Olejníka: Nemecká menšina na Slovensku a jej odsun v rokoch 1945-1946.

Ďalšie osudy Nemcov na Slovensku (niekedy sa hovorí o karpatských Nemcoch ako určitej analógii sudetských Nemcoch v českých krajinách) po skončení hromadných povojnových odsunov koncom roka 1946 zostávajú takmer nespracované. Aj tu sa situácia podstatne líši od českých krajín, kde je produkcia pomerne bohatá. T. Staněk vydal dokonca rozsiahlu monografiu Nemecká menšina v českých zemích 1948-1989. V nej sám pripomína, že „reflektovaná není situace na Slovensku“, najmä z hľadiska nedostupnosti potrebných údajov. Z novších prác pre problematiku Nemcov na Slovensku sú k dispozícii len štúdie O. Pösssa: Represie a diskriminácia Nemcov na Slovensku v rokoch 1948-1953 a S. Gabzdilovej: Nemecká menšina na Slovensku v rokoch 1947-1950. Predkladaná štúdia má byť príspevkom k ďalšiemu skúmaniu doteraz takmer nespracovanej problematiky a posunúť stupeň jej poznania.

Sledované obdobie je vymedzené rokmi 1947-1953. Rok 1947 priniesol poznanie, že dovtedajšie hromadné odsuny Nemcov z Československa už pokračovať nebudú a československé úrady musia hľadať nové cesty, ako ďalej. Roku 1953 bola celá problematika „vyriešená“ tým, že Nemcom, ktorí dosiaľ zostávali v Československu a nemali čs. štátne občianstvo, bolo toto občianstvo udelené zo zákona, či ho už chceli, alebo nechceli. Časová perióda rokov 1947-1953 bola obdobím, keď sa vnútri Česko-